

PSEUDÒNIMS USATS PER PERIODISTES, ESCRITORS I ARTISTES MATARONINS (SEGLES XIX-XXI) ¹

Josep Puig-Pla

Per a l'elaboració del Diccionari de pseudònims usats a Catalunya i a l'emigració, l'escriptor Albert Manent em va demanar si n'hi podia facilitar d'autors mataronins o emprats a Mataró. Vaig acceptar perquè la proposta m'agradava i per amistat amb ell. La recerca em va dur a localitzar més d'un centenar llarg de pseudònims (posteriorment ampliat) i descobrir l'autor que s'hi amagava, que han estat publicats al Diccionari, (Pagès Editors, Lleida, 2013). L'obra recull tots els noms ordenats, sense fer constar qui ha facilitat cada informació en concret.

En aquesta comunicació, hi recullo els pseudònims mataronins que vaig facilitar a Albert Manent, indicant-ne els autors reals, aportant algunes dades sobre aquests i ordenant-los per època, publicació o alguna altra característica. Hi recullo també els altres pseudònims mataronins que són ressenyats al llibre, dels quals Manent ja disposava d'informació (la majoria són erudits dels segles XVIII i XIX; aquests darrers senyalats amb °). Ho completo amb altres pseudònims que he descobert posteriorment i que no figuren al llibre (senyalats amb *).

La recerca d'Albert Manent

Albert Manent va cercar col·laboradors en distintes poblacions -com solia fer en molts dels seus treballs- i en el cas de Mataró es va posar en contacte amb Manel Salicrú i Manuel Cuyàs. Ambdós li facilitaren algun pseudònim –també me'n van proporcionar algun a mi- i no sé si fou Cuyàs qui li suggerí que podia encarregar-me la feina.

Manent havia començat la recollida d'informació ja feia uns quaranta anys, entremig de moltes altres feines. En acostar-se als vuitanta, em dir que ho havia d'acabar perquè s'havia fet gran. L'ajudà a finalitzar la feina Josep Poca i Gaya, que consta com a coautor. Ja ens coneixíem amb Albert Manent i em telefonà per demanar la meua col·laboració. Li vaig lliurar la informació en cinc trameses consecutives, entre octubre de 2010 i l'octubre de l'any següent. Quan les rebia, Manent em telefonava per acusar-ne la recepció i comentar-les.

Les seves eren converses llargues –ja n'havíem tingut d'anteriors- en les quals em/es parlava de tot, en especial d'aspectes culturals. Com a bon coneixedor del país, sabia molt més enllà de Barcelona: de les ciutats mitjanes, de comarques

i de la gent que tenia inquietuds culturals, literàries, històriques, de patrimoni. Sempre mogut per un catalanisme molt viu i sentit –potser més cultural que polític– i d'aquí també se n'anava cap a la política, ... Comentava, preguntava, relacionava fets, era un veritable erudit a qui sempre va agradar saber què es coïa a comarques. En una sèrie a *La Vanguardia* titulada “Erudits d'aquí” va deixar testimoni de molts dels seus èmuls d'arreu del territori. De conversa agradable i torrencial, era irònic i burleta. Catòlic “conciliar”, s'esgarriava de certs posicionaments, com de les actituds ultres i anticatalanes d'alguns sectors d'Església.

El Diccionari de pseudònims

L'obra inclou els considerats pròpiament pseudònims (és a dir, noms falsos o inventats), noms incomplets, abreujats o alterats i també inicials de nom i/o de cognoms. En distintes èpoques els pseudònims han estat utilitzats per autors que no volien signar amb el seu nom real per diverses raons.

En el *Diccionari* s'hi troben ressenyats més d'un centenar i mig de pseudònims mataronins, un dels reculls més amplis de les poblacions catalanes. Hi trobem els de la *Revista Mataronesa* de finals del segle XIX, els de publicacions republicanes, socialistes, anarquistes o carlistes fins als usats en el trisetmanari *Mataró* del franquisme, el setmanari *El Maresme*, l'esportiu *Iluro Sport* i els més estripats de *La pipa d'en Roc*, passant pel *Pensament Marià*, *Diari de Mataró* i els butlletins sardanistes.

S'hi recullen pseudònims de periodistes i escriptors, però també d'artistes plàstics i de l'espectacle i, en aquest text escrit hi he incorporat algun àlies o nom de guerra d'activistes polítics. Hi trobem els emprats per l'alcalde Abril, l'escriptor Joaquim Casas, Esteve Albert o Julià Gual fins al contemporani Josep Fradera, Manuel Cusachs o Esteve Mach. També hi podem descobrir els noms reals de l'escriptor Ventura Ametller, el cantant Peret i els artistes Perecoll, Parés de Mataró o Domènec.

La meua recerca va consistir a recollir primer els que ja sabia, preguntar a persones que em podien facilitar informació d'ells mateixos o d'altri, consultar el llibre de Francesc Costa i Oller *La premsa a Mataró 1820-1980* (Premi Iluro, 1981) -que en dóna alguns-, repassar gairebé tota la premsa local i estar amatent a alguna nova dada que em pogués aportar més informació. Òbviament no els he pogut identificar tots, ja que d'alguns no he pogut o sabut trobar la pista que em dugués a esbrinar qui s'amagava darrere d'ells.

L'obra va ser presentada a la Llibreria Claret de Barcelona, a càrrec dels dos autors i de l'escriptor Màrius Serra, el 27 de juny de 2013. També a Mataró per part del coautor Josep Poca, el periodista Manuel Cuyàs i jo mateix com a col·laborador del 'Diccionari'. Va ser uns dies abans, el 19 de juny, a Dòria

Llibres, quan encara era al carrer d'en Pujol. Albert Manent, pel seu estat de salut, no es va poder desplaçar a la nostra ciutat, però ens trameté una cordial salutació. Prèviament a l'acte a Dòria Llibres, Josep Poca i qui signa vam ser entrevistats a Mataró Ràdio en un programa retransmès per la Xarxa de Comunicació Local.

Albert Manent em regalà personalment un exemplar del *Diccionari* amb aquesta dedicatòria: "A Josep Puig i Pla, que ha estat puntal mataroní d'aquesta obra. Amb afecte / Albert Manent, febrer 2013". Li ho vaig agrair sincerament.

Escriptors i erudits (ss. XVIII-XIX)

Xavier Llampillas °: Fr. Xavier de Cerdà i de Cerdà Llampillas (Mataró, 1731- Sestri, Ligúria, 1810). Jesuïta i historiador, en obres publicades a Itàlia.

Abati Llampillas °: el mateix autor en una rèplica al seu *Saggio storico-apologetico della letteratura spagnuola*.

Barnabás Echaniquius °: Josep Manuel Peramàs (Mataró, 1732- Faenza, 1793), jesuïta, missioner al Paraguai.

Antonio Puigblanch, A. P., Nataniel Jomtob, Perico de los Palotes °: Antoni Puig Blanch (Mataró, 1795 – Londres, 1840). Polític, erudit i escriptor liberal.

R. A. y S. °: Ramon Arabia i Solanas (Mataró, 1850-Barcelona, 1902), promotor de l'excursionisme català. Al *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*.

Roger de Flor: Silví Thos i Codina (1843-1911), enginyer de mines i poeta. Al *Diario de Barcelona*, a l'entorn de la dècada dels vuitanta del s. XIX.

Armengol de Montsech °: El mateix Silví Thos, almenys en una composició presentada als Jocs Florals de Barcelona el 1867.

El licenciado Babucha, Canónigo Babuchas*: Possiblement usats per Terenci Thos i Codina (1841-1903) en cartes a amics.

Aristomene Lirneo °: Tomàs Viñas i Sala, general de l'Escola Pia, arxiver i cronista, segons l'Acadèmia de Poetes Llatins "Arcadia Roma".

Arqueófilo*: Josep Puig i Cadafalch almenys en dos poemes publicats al *Semanario de Mataró* el 1883, als 16 anys (Informació de Jaume Vellvehí).

Jordi d'Alarona *: Francesc de P. Girbau, prevere, almenys en l'obra *Llum* (Tip. H. Abadal). Ref. a Ramon Reixach, *Els orígens del catolicisme social contemporani a Mataró*.

Periodistes i activistes polítics (s. XIX - primer terç s. XX)

U. M.: Ramon Riera i Bassas. A *Revista Mataronesa*, 1864-1866.

Jimeirie: Quintín López. A *El Demócrata. Órgano de la Unión Republicana de Mataró y su Distrito*.

Ascanius: Espiridí Duran. A *Ressó de l'Avior. Setmanari tradicionalista. Portaveu dels carlins de Mataró y la Costa Llevantina*. 1908-1909 i potser fins a 1913.

Juan sin Tierra: Martí Barbarà. A *Vida nueva. Periódico Socialista Revolucionario*, òrgan de l'Agrupació Socialista de Mataró (1911-1913). Mestre, havia treballat a l'escola del Sr. Barrios. Els darrers anys de la seva vida es va vincular molt als ambients catòlics.

Lirba: forma inversa del primer cognom de Josep Abril i Argemí. Republicà federal, alcalde de Mataró per ERC de 1931 a 1933. Sabater d'ofici, va escriure una monografia sobre la Setmana Tràgica a Mataró. Afusellat després de la Guerra Civil.

Juan Fuentes: el sindicalista Joan Peiró i Belis a la publicació de Badalona, *Juventud rebelde* (1918-1916). Pseudònim motivat per la seva afició als toros i a un torero anomenat així.

J. Fuentes: el mateix Joan Peiró en publicacions sindicalistes de Badalona com *El Vidrio, portavoz de la Federación Española de Vidrieros y Cristaleros* (1916-1917-...), *La Colmena Obrera* (1916-1919) i també a *Solidaridad Obrera*.

Aristarco: el mateix Joan Peiró en la publicació esmentada *La Colmena Obrera*.

Juanico: utilitzat també a *La Colmena Obrera*; segons els autors badalonins, Jordi Albadalejo i Joan Zambrana podria correspondre a Joan Peiró.

Jordi Cançons: Julià Gual i Masoller, periodista i escriptor. A *Galanies. Revista mataronina de joventut*. 1922-1923. Gual n'era el director i emprava aquest àlies per signar versos d'amor.

Al Diari de Mataró (1923-1936)

Xilef: Dr. Fèlix Castellà i Nunell, sacerdot culte, beneficiari de Santa Maria i molt considerat en els ambients mariners.

Josep Maria Alegre: també correspon a Julià Gual i Masoller. Amb aquest pseudònim, escrivia a la secció "Pessigolles" poemes satírics sobre la vida local i també hi signà poesies, altres articles i algun conte.

Marçal °: Marçal Trilla i Rostoll, periodista i escriptor, director del diari durant una època.

J. C. Martori*: Jaume Colomer Martori, escriptor, actor teatral i home del Centre Catòlic.

Argeus*: Jesús Segura i Martínez, industrial, directiu del Centre Catòlic. Als anys trenta. Acrònim del seu cognom.

A Pensament Marià, publicació catòlica (1910-1936)

Ludovic M. Arnau: Ramon Salicrú i Noè, comptable, home molt lligat a la Parròquia de Santa Maria i al Foment Mataroní.

J. B. D. : correspon al sacerdot Joan Bta. Domènech. Impulsor de la secció teatral del Foment Mataroní. Després de la seva estada a Santa Maria, va ser destinat a altres parròquies.

Bernat de Riudemeya: correspon a un dels capdavaners de la publicació, Jaume Font i Bigay.

Oriol Salvà: Ramon Salas i Oliveras, impressor, de línia tradicionalista. Anys 20 i 30. Més endavant, i en altre mitjans, signarà **Oriol Salvà i Mansarés**, nom format amb totes les lletres dels seus nom i cognoms reals.

En articles d'esport, **Q. ACAL:** Jesús Quadrada Calvó, corredor de filats de cotó i escriptor. De jove, havia escrit cròniques esportives per a *El Mundo Deportivo*, on signava també amb un pseudònim.

Riffson: correspon a Josep Cuadrada i Calvó (s'escribia el cognom amb C, en oposició al seu germà Jesús). Cròniques d'esports.

Al diari *Llibertat*. Òrgan oficial del Consell Municipal Antifeixista de Mataró (1936-1939)

Observer: correspon segurament a Joaquim Casas Busquets (vegeu més endavant).

Virol*: Signatura de caricatures i dibuixos. Segons Manel Salicrú (*Fulls del Museu Arxiu/107*), és molt possible que l'autor fos Francesc Bas i Espuny (Barcelona, 1900-Tortosa, 1978), delineant i dibuixant, que va viure a Mataró entre 1915 i 1939.

E. A.: Esteve Albert i Corp. Escriptor polifacètic, animador cultural, impulsor dels pessebres vivents i del teatre històric en escenaris naturals. L'utilitzà també a *Mataró* i altres publicacions.

Altres pseudònims d'aquesta publicació no els he pogut identificar: **Popeye, E. C. G., El Tramoista, Espartac, Iníto** (en temes escolars), **Dinàmic, Garran, Filarmonic**. Segurament corresponen a activistes polítics i sindicals.

Al periòdic *Mataró*. Publicació oficialista (1939-1976)

A partir de 1954, va passar a ser controlada directament per "Falange E. T. y de las JONS" i des de 1967 fins a 1976 per la "Red Catalana de Prensa del Movimiento".

Delfín: L'historiador Joaquim Llovet i Verdura, guanyador en sis ocasions del prestigiós Premi Iluro. Usava aquest pseudònim en temes mariners.

El mateix autor emprà altres pseudònims en tractar temàtiques com la informació de cinema i altres: **J. L., Ll., Q., LQ.**

Luis José: Lluís Josep Comerón, guionista i director de cinema, escriptor. Crítica de cinema entre 1949 i 1954.

J. R.: Josep Reniu i Calvet, rapsode, actor i activista cultural en articles i entrevistes, algunes signades conjuntament amb E. A. (Esteve Albert), ja ressenyat.

Fe-ez: Luis Fernández, col·laborador de cinema.

Gutran*: Enric Cuadrada Soler (Mataró, 1924-2015). Metge cirurgià. A *Mataró* dels anys 40-50. Gutran, rei bàrbar de Borgonya que va fer matar dos cirurgians perquè no van salvar la seva dona de la pesta.

ANNA: Antoni Navarro Fargas. Director “de facto” de la publicació durant molts anys. Membre de la Falange, del Consejo Local del Movimiento, regidor de l’Ajuntament els anys setanta.

TONNO: correspon a Antonio Navarro Fargas, a l’època en què el trisetmanari depèn de Falange.

V. R. L. (anys 50): Josep Varela i Llabrés, llicenciat en filologia catalana, empleat de Caixa Laietana, va ser-ne director de la Biblioteca Popular.

Yago: Jaume Castellví Toda. Articles culturals i crítica de teatre. Funcionari de l’Ajuntament, d’on va ser arxiver. Publicà algunes monografies històriques i un recull de poesia.

Spectans: Santiago Martínez Saurí en crítica d’art. Advocat, dirigent d’UDC, va ser diputat al Congrés.

APIS*: Correspon a les inicials d’Albert Pera i Segura, professor de català, llibreter i poeta. Anys 1948-1950.

C. Mas (el punt era una “o” petita): Joan Comas Pujol. Gerent d’empresa, col·laborador de premsa, autor de publicacions d’història local, membre de l’Ajuntament els anys quaranta.

A. C.: Antoni Comas Pujol, catedràtic de Llengua i Literatura Catalanes de la UB. Articles culturals de joventut.

Cyranio: Joan Torres Vendrell. Dependent i després propietari d’una pastisseria. Actor de teatre. Escrivia bona crítica teatral. S’havia cartejat amb Antonio Buero Vallejo.

Éfeso: Josep Fradera Soler. Escriptor i autor teatral. Va ser agent d’assegurances, promotor urbanístic, secretari de l’Alcaldia i regidor de Cultura. Feia crítica de cinema.

Arco: Joaquim Casas Busquets. Periodista de llarg recorregut, autor de novel·les i contes d’èxit, col·laborador de *Destino*, *Tele-estel* i del programa de Radio Nacional “Paraula i pensament”.

Ximus: el mateix Joaquim Casas. També l’utilitzà al setmanari *El Maresme* i en altres publicacions.

Balón: Lluís Casas Busquets, germà de l’anterior, en cròniques esportives.

Luys, Desiderio: Lluís Soler Fonrodona (Mataró, 1925-2008). Industrial. Falangista, va ser regidor de Cultura i de Foment de l’Ajuntament de Mataró els anys seixanta. Utilitzà altres pseudònims (**Joan d’Alarona** ?, ...).

Al setmanari gratuït *El Tot Mataró i Maresme* usà el pseudònim **Fontana**.

Toc: Francisco Terradas Cot. Botiguer, falangista, membre de la “Guardia de Franco”.

Alex: Manuel Roca Cuadrada. Empresari tèxtil, periodista local, secretari de la Delegació de “Juventudes” cap de Premsa de l’Ajuntament en la transició. Crítica de cinema.

Nitram (anys 70): Martí Parera i Cabarrocas, comptable d’una empresa del ram metal·lúrgic. És “Martín” escrit a l’inrevés. Al setmanari gratuït *Cap Gros* (després *Capròs Mataró i Maresme*), signà **EDIT**.

Pic: Pere Pascual Clopés. Nascut a Mataró, farmacèutic titular d’Argentona. Escriví la crítica d’art durant molts anys.

Olisal: el mateix Pere Pascual Clopés. En articles de tema gastronòmic.

Pic II: Pere Pascual Martí. Analista clínic, ha exercit de crític d'art com el seu pare.

Bona Musa: Anys cinquanta. Ricard Bonamusa Argelaga, industrial del paper, periodista local en premsa escrita, ràdio i televisió. Reorganitzà el PSOE a nivell local.

FERRI: correspon conjuntament a Marià Ferrer i Pere Rigau. Marià Ferrer Cassà, sotsdirector de Caixa Laietana. Pere Rigau Mauri, secretari general de la mateixa Caixa, periodista de premsa i ràdio local, també fou corresponsal de *La Vanguardia*.

Marià Ferrer i Cassà individualment utilitzà també el pseudònim **Maferca**.

Siroco, L. J. C.*: en articles i cròniques anys 60-70. Lluís Juvinyà i Colomer, empleat de Caixa Laietana, membre d'entitats i rapsoda. Al mensual *MataróEscrit* signà en alguna ocasió **Lluís J. Colomer***.

Un Ilurenc: Antoni Trenchs Ruiz. Botiguer, dirigent de la Unió de Botiguers, exmilitant d'UDC i de CC-UCD. Signava cròniques municipals i cartes al director.

Guillem Bruc: Josep Puig Pla. Professor de català, funcionari de la Generalitat, regidor de l'Ajuntament (1983-1995).

A Iluro Sport, setmanari esportiu (1965-1978)

Visor: correspon a l'ànima d'aquesta publicació, Josep Gomà Carol, periodista esportiu de llarg recorregut, corresponsal de mitjans barcelonins i director del programa "Carnet deportivo" de "Radio Maresma de Mataró".

Javelot: rúbrica d'atletisme del mateix Gomà Carol.

MAGO'S: signatura d'unes estadístiques que publicava la revista, que correspon als dos fills de Gomà, Antoni i Josep Gomà Nasarre.

GONG: Francisco Góngora, administratiu, speaker en els combats de boxa del Price de Barcelona. Cròniques de boxa.

Al setmanari *El Maresme* 1a. època (1969-1970)

Un Celtíbero: Manuel Cusachs i Corredor. Periodista, fundador del setmanari *El Maresme*. Ha col·laborat en la majoria de publicacions locals i ha estat corresponsal. Ha publicat estudis històrics i biografies.

Manuel C. Corredor: correspon a l'anterior com a corresponsal d'*El Correo Catalán*. En altres ocasions havia usat les inicials **M. C. C.** i també al diari *Tele/exprés*.

Valeri Grec: en contra del que diu el *Diccionari* sembla que no es tracta de l'escriptor de Premià de Dalt, Valerià Pujol.

Remi *: Temes diversos. Podria ser un dels promotors de la revista, Manuel Mira i Camí, tot i que ell ho negava.

P. P.: Pelai Pagès, llicenciat en Història i professor d'universitat. Cròniques de Llanerxes.

S.; J. S.: Joan Sogues, cròniques de Dosrius.

Els Xurravins: Jaume Puig Terradas, administratiu, ha estat secretari general de CC. OO. al Maresme; Toni Sors, alpinista, va morir a l'Everest; Joan Tornés, va ser alcalde durant la transició; Francesc Abril, pagès, membre de la Unió de Pagesos i Xavier Torras, electricista i vinculat al grup de teatre. Cròniques de Sant Vicenç de Montalt.

Jordi: Jordi Beltran. Gestor administratiu, esportista. Cròniques esportives.

Toni: Antoni Arís. Excursionista i tècnic d'esports. Cròniques esportives.

V. A. J.: Vicenç Arís i Julià, excursionista i home de la UEC, en temes de muntanya. Pare d'Antoni Arís.

R. B.: R. Bertran. Cròniques d'Arenys de Mar.

Jandro: cròniques de Canet de Mar. Joan Ramon Mainat (1951-2004), periodista, promotor musical i productor de televisió.

J. F.: cròniques d'Argentona. Josep Famadas, llicenciat en Geografia, mestre.

L'Anticrític: correspon a Bonaventura Claveguera (Pals, 1933 - Mataró, 2008), veterinari i escriptor, amic de Josep Pla.

Bonet*: Ramon Bonet, pagès i cronista. Cròniques de Cabrera de Mar.

No identificats: **Els Setciències** (cròniques d'Arenys de Mar), **M** (cròniques de Tordera), **El Criticastre** (cròniques de Sant Pol), **Equipo Refranes**, **P. G.** (secció "Retalls"), **El Pilotes** (esports), **Espectador**, **El Cunyat del Gegant del Pi**, **All** (acudits gràfics), **Ets i Uts**, cròniques de Llanvaneres.

Al setmanari *El Maresme* 2a. època (1977-1982)

Onofre Arnau. Oriol Quadrada. Corredor de filats de cotó. Funcionari del Departament de Cultura. Signava articles tant amb el pseudònim com amb el seu nom real.

Bernat Desclot: Jaume González Agàpito, eclesiàstic i jurista. Va estar al servei diplomàtic del Vaticà. Actualment és rector de Santa Maria Reina (Pedralbes). Articles de política internacional.

Tricèfal. En realitat eren dues persones, el ja esmentat Josep Fradera Soler i Miquel Renu Tresserras, llicenciat en Lletres, professor, director general de Política Lingüística. Signaven la secció de política "El cap sota l'ala".

S. Torres, A. S.: Antoni Segarra Torres. Enginyer industrial, professor, directiu del cine-club local, cap del llista del PSUC el 1979 i 1983. Crítica de cinema. A *Mataró Escrit* i en altres llocs ha signat **Toni Segarra**.

I.F.M.: el ja referit Pere Pascual Clopés. Les sigles volien dir "Inspector Farmacèutic Municipal", ja que ho era de la vila d'Argentona.

Tres Pins: Josep Puig i Pla, en cartes al director.

Els articles signats amb inicials o noms abreujats acostumen a correspondre a redactors i col·laboradors de la publicació:

J. F. S.: Josep Fradera Soler.

J. G. A.: Jaume González Agàpito.

M. C., C. Gibert: Manuel Cuyàs Gibert, llicenciat en Filosofia i Lletres, periodista, director adjunt d'*El Punt* Barcelona.

J. C. C.: Jaume Calsapeu Cantó. Empleat de Caixa Laietana. Periodista i diplomata en estudis teatrals. Temes de cultura, teatre i festes.

J. M. F.: Josep Maria Fàbregas, periodista, ha estat responsable d'Internacional a Catalunya Ràdio i de diversos programes.

M. J. R.: Maria José Recoder, periodista, professora de la Facultat de Ciències de la Informació de la UAB. Directora del mensual *MataróEscrit* a final dels anys vuitanta.

J. Ll.: Joaquim Lladó. Temes d'esports.

R. S. P.: Ramon Salicrú Puig, professor, director d'escola, historiador.

Mc Bosch: Esteve Mach Bosch, arquitecte. Ha estat director general de Patrimoni Cultural i de l'Oficina de Gestió de Monuments de la Generalitat.

F. M.: Francesc Masriera, excursionista i activista cultural.

S. C. R.: Salvador Climent Roca en crítica musical. Doctor en Filologia i professor de la UOC.

J. C.: Joan Catà. Periodista, ha treballat a l'*Avui*, ha estat corresponsal de Catalunya Ràdio a París, director d'informació a COM Ràdio i director de Maresme Digital.

P., J. P.: Josep Puig i Pla, en crítica d'art.

X. S.: Xavier Saborido, fotògraf

Roc: Roc Font, comerciant, especialista en música.

Pitu i Jaume: cròniques de Vilassar de Dalt. **Pitu** era el periodista Josep Abril i Espanyol, nascut a Vilassar de Dalt. Ha presentat l'informatiu de TVE a Catalunya i les tertúlies esportives "La Barberia" a TVE Catalunya i "La Porteria" a BTv. **Jaume** era el fotògraf Jaume Gaixas, de Premià de Mar, que l'acompanyava.

A. C.; Toni M. Canal: les dues signatures corresponen a textos escrits d'Antoni M. Claret Canal i Vila, fotògraf. També va signar **Claret Canal** a *Mataróescrit*, revista mensual.

Rubert de Nola i Soví lo Coc, utilitzats ambdós en articles de tema gastronòmic corresponen al periodista Josep M. Fàbregas.

No identificats: **TAP** (cròniques de Dosrius), **Clan, R. S. F.** (cròniques de Llanvaneres), **S. C. P., Hug de Mataplana.**

Al setmanari satíric *La Pipa d'en Roc.*

Editada a Mataró a partir de 1978.

Els seus redactors eren el rellogter Francesc Costa, els periodistes Josep M. Fàbregas i Pere Artigas, el professor de filosofia Antoni Albert i el gestor cultural Jaume Graupera, futur regidor de Cultura. Col·laboradors gràfics eren Josep Novellas –pintor- i Pal –dibuixant- i corrector Francesc Torras Picazo, empleat de banca i llicenciat en Filosofia. Els seus noms constaven a la capçalera, però tots els articles i dibuixos anaven signats amb pseudònim. Indiquem els pseudònims més utilitzats.

Josep M. Fàbregas emprà els pseudònims **Papitu Escurçó, Serafí Bandarra, Tovarich, Somozín de Somosierra.**

Francesc Costa: **Oliver, Oliver III l'estret, Olivarius Rex i variants, Martí l'Humà, En Quico, De Senectute, El cavaller Josep Fecundat, Gibrell de Ginebra, Florestà, marit de Sardamira.**

Antoni Albert: **Mestre torrat, Mr. Mc palmer O. K.**

Pere Artigas: **Xaxo de la Xexa, Pera A., L'ou de Colom, Pelacanyes, El Tronera de Balaguer, Perot lo Lleig.**

Jaume Graupera: **Tinet, El més petit de tots, Mossèn Jacinta Espardenyer,**

Francesc Torres Picazo, corrector lingüístic: **Ricard Morros i Rafecas**

Josep Novellas i Muntaner, pintor: **Mamelles, Josep de les Mamelles i Montambé**

Artur Palomer (Pal): **Palangana**

Al satíric *El Cementiri* (dos números el 1979)

A càrrec dels mateixos impulsors de *La Pipa d'en Roc*

Parpellas*: Josep Novellas

Palanca*: Artur Palomer

El Tronera d'Argentona*: Pere Artigas

Polinarda*: Francesc Costa

Ricart Morros i Rafeques*: Francesc Torres Picazo, corrector lingüístic.

No identificats:

El Pitu del Sereno*, El Frare Benedictí*, Lluyset Suler*, Margalló III*, Patufet del més enllà*, Frare cartoixà*, Rap amb soda*, Carvajal 1er. llest*.

Pintors, dibuixants, artistes de l'espectacle

El dibuixant, escenògraf i decorador Francesc Fontanals i Mateu, Mataró (1900) – Barcelona (1968) va utilitzar diversos pseudònims en publicacions barcelonines: **Àcit**, a la revista *Mainada*; **Soka i Oka**, a *Violet* i *El Be Negre*; **Jip**, al setmanari *Destino*.

Peret °: Pere Pubill Calaf (Mataró, 1935 – Barcelona, 2014). Cantant, popularitzador de la rumba catalana.

Parés de Mataró: Joan Parés Gomis (1939), pintor i dibuixant.

Pal: Artur Palomer i Ferrer (1948). Dibuixant i pintor, professor d'institut.

Perecoll: Pere González Coll (1948), escultor, pintor, dibuixant i dissenyador de joies.

Roc II: Antoni Lleonart Roca (1944), pintor i dibuixant mataroní, llicenciat en Belles Arts i professor d'institut. Acudits gràfics al setmanari *El Mataroní* (1981).

Havia utilitzat el pseudònim **Roc** al diari *Última Hora* de Palma de Mallorca, quan hi feia el servei militar. A la revista *El Maresme* signava simplement **Leonart**.

Aliskim °: Joaquim Alís Paretilla, mag il·lusionista.

De Antonio: Antonio Gutiérrez Rodríguez (Madrid, 1964), pintor resident a Mataró.

Mercèro: Mercè Rodríguez (Lugo, 1957), pintora resident a Mataró

Benítez: Miguel Fernández Benítez, pintor, del barri de Cirera. Actualment resident a Granada i cantant de flamenc.

Mala: Mateo Lara. Artista urbà (grafiter). Mataró, 1978

Kene: Alex López. Artista urbà (grafiter) mataroní.

Pretel: María García Pretel. Pintora mataronina

M. José Carrasco: María José Pérez Carrasco. Pintora mataronina

Maima Sala: M. del Mar Sala Cuevas. Pintora (Mataró, 1978)

Llucià: Llucià Gonzàlez Visa. Escultor mataroní (1946).

Estudi MCX.S.L.: Correspon a un col·lectiu encapçalat per Manuel Cusachs i Xivillé

Ivanjot: Ivan Jordà, pintor, fill de Ricard Jordà.

Domènec: Domènec Montserrat Quadrada, artista visual.

Butlletí d'Informació de l'Agrupació Sardanista de Santa Anna de Mataró (anys vuitanta)

L'escriptor Joaquim Casas Busquets, en diverses edicions del butlletí, utilitzà els pseudònims **Arc**, **Solius**, **Spectador** (sic), **Joacabus**, **Quim**

A la mateixa publicació les signatures **M. B.** i **Miquel** corresponen a Miquel Bruguera i Planas, dirigent d'entitats sardanistes.

Diversos

Anònim °: Santiago Vinardell Palau (Mataró, 1884-Madrid, 1936), periodista. En un opuscle sobre els tallers gràfics Oliva (Barcelona, 1915).

Papitu Farriols °: el mateix Santiago Vinardell a *L'Esquella de la Torratxa*.

S. V. °: el mateix, en cròniques al *Diario Oficial de la Exposición de Barcelona* de 1929.

Jacobus*: també S. Vinardell a *Llibertat* (Mataró, 1906) i a *Mestral* (Mataró, 1907-1906).

Oberon*: S. Vinardell a *La Tribuna* (Barcelona). En uns "solts molt incisius, molt ben escrits, amb aspiració literària", segons el seu biògraf Pere Tió.

A *El Día Gráfico* (Barcelona, 1936) S. Vinardell, imputat el cas Estraperlo, a la seva columna "Impresión política" es limitaven a posar "**Del corresponsal de El Día Gráfico en Madrid**". (Les tres darreres entrades de S. Vinardell les deca Pere Tió).

D. R.: Esteve Albert, a la premsa mataronina els anys trenta. Al·lusió al seu poble, Dosrius.

Josep des Sot: també correspon a Esteve Albert. Amb aquest pseudònim va signar el recull *La subterrània deu. Poesia de resistència* (Ed. de Negra Nit,

Barcelona, 1944). També a la revista *Occident* (Barcelona, 1949-1950) i una vegada a *Ressorgiment* de Buenos Aires.

Josep Dessot °: variant de l'anterior a la revista *Pont Blau* de Mèxic.

Pere Sagués °: el mateix E. Albert en cartes des d'Andorra o Barcelona a *Vida Nova* (Montpeller).

Joan Cot*: Fals nom d'Esteve Albert com a representant del Front Nacional de Catalunya al Comitè Pous i Pagès.

J. C. °: Esteve Albert també a la revista *Vida Nova*. Segurament correspon al nom de guerra Joan Cot.

Busquets*: Nom de guerra de Joan Baptista Bellsollell Vilella (1919-2008), activista polític i cineasta, com a membre del Moviment Socialista de Catalunya (M.S.C.).

J. B. B.*: Inicials de Joan B. Bellsollell en articles a *Endavant*, publicació del M.S.C.

Bas, J. B., J. B. C. °: Joan Bas i Colomer, actiu membre del Casal Català de Buenos Aires. En publicacions de l'exili com *Ressorgiment* i *Catalunya*, signant cròniques de teatre.

Q- i / à*: Manuel Cuyàs Duran. En dibuixos per al Parc Zoològic de Barcelona. No podia signar pel contracte d'exclusiva que tenia amb la seva editora.

Xavier de Costabona*: pseudònim usat en poesies per Francesc Xavier Baladia Mestres, industrial matoroní, a qui el seu nét Xavier Baladia ha dedicat el llibre *L'avi Ninus. Glòria i crepuscle d'un dandi* (La Campana, 2015).

Terri, Lluís Terri: Lluís Terricabres i Molera, artista polifacètic. Usat en general i no pas només en els catàlegs dels Salons de Maig, com diu el *Diccionari*.

Juan Delmar: Lluís Guardiola i Prim a *Mataró, El Noticiero Universal* i altres publicacions, anys 60-70. Periodista i cronista de Vilassar de Mar.

Víctor Alaroni: Francesc Enrich i Regàs, administratiu, corresponal de premsa, col·leccionista de postals, a *Hoja del Lunes, El Maresme*, etc.

Ferran: Ferran Ferrer Casals. Cròniques esportives a la premsa local i com a corresponal d'*El Noticiero Universal, Hoja del Lunes, Mundo Deportivo* i l'agència Mencheta de Madrid. Col·laborà a *Iluro Sport* i diàriament a Radio Maresma i posteriorment a Radio Mataró.

A. Bori: Ricard Bonamusa Argelaga com a corresponal de *La Vanguardia*.

A. Ribó: el mateix als anys setanta, a *El Correo Catalán*.

Ventura Ametller: Bonaventura Claveguera en obres literàries de poesia, narrativa, assaig.

FONI – I: Joan Font Illamola, escriptor i poeta. Membre de la Asociación Hispana de Escritores, molt activa a Mataró entre 1972 i 1982.

Octavi Beltran / Oriol Beltran*: el cabrerenc Albert Calls i Xart (1962) en articles periodístics en mitjans de Mataró (*Crònica de Mataró, Cap Gros*).

Max Àster*: pseudònim literari del mateix Albert Calls, en articles, poemes, relats i en publicacions literàries de Mataró i el Maresme.

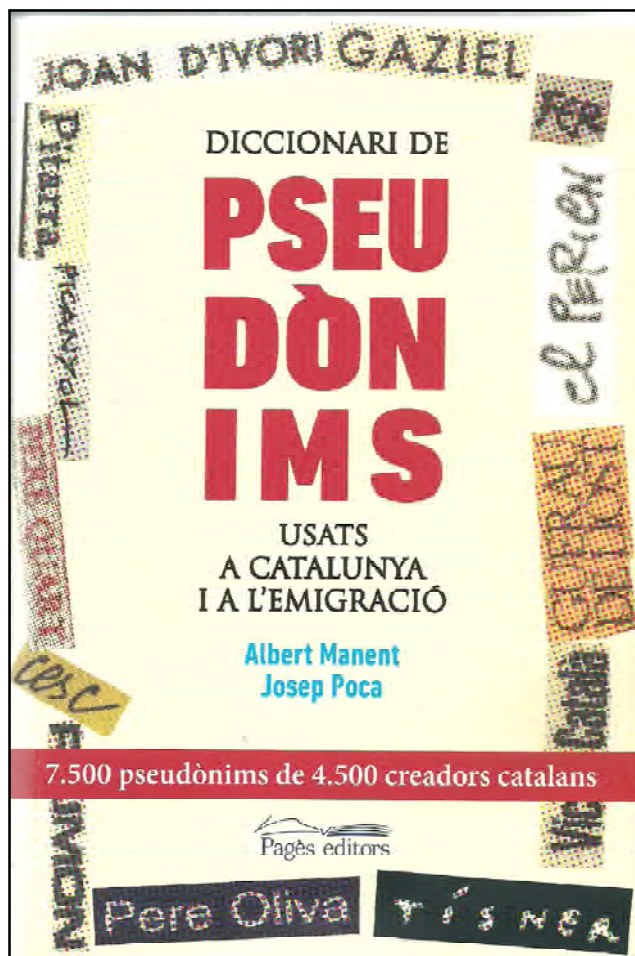
<https://www.google.es/#q=albert+calls+xart>

El Gat Fagi °: Ramon Gual i Casals (Mataró, 1936), mestre, activista a la Catalunya del Nord, un dels promotors de la Universitat d'Estiu a Prada. Fill de Julià Gual. A *El Punt Catalunya Nord*.

Emmanuel Cuyàs *: Manuel Cuyàs i Gibert a *El Punt i Serra d'Or* fins a 1994 i en els seus llibres *El manyà encès*. *En Terri de Mataró* (1985) i *Taques al marge* (1993).

Comas Soler: rúbrica de teatre al setmanari *El Tot Mataró i Maresme*. Correspon a Josep Comas Valls, gestor públic a l'Ajuntament de Sabadell i la Diputació de Barcelona i regidor de Mataró (1999-2007) i a Fàtima Soler Llobet, metgessa psiquiatra.

Observació: **Jaume Capdevila i Damunt**, autor de l'obra *Compendi de pansofia*, editat el 1938 a Mataró. No és pseudònim, és nom real d'un treballador de banca que va venir destinat a Mataró.

Coberta del *Diccionari de pseudònims...*

Albert Manent

Fonts consultades

Premsa de totes les èpoques i temàtiques (general, cultural, esportiva, associativa, humorística)

Premsa política: republicana, socialista, anarquista, carlista (fin. s. XIX-inic. s. XX)

Publicacions: *Revista Mataronesa* (1864-1866), *Pensament Marià*, *Diari de Mataró*, *Galanies*, *Mediterrània*, *Llibertat*, *Mataró* (diverses etapes), *Iluro Sport*, *El Maresme* (2 etapes), *La pipa d'en Roc*, *El Tot Mataró*, *Capgròs*

Butlletins sardanistes

Associació Sant Lluc per l'Art

Francesc Costa i Oller, *La premsa a Mataró 1820-1980* (Premi Iluro, 1981).
Caixa d'Estalvis Laietana, Mataró, 1982

Agraïments

Joan Abril Espanyol (Vilassar de Dalt)

Neus Alsina Boix (Dosrius)

Pere Artigas

Miquel Bruguera

Albert Calls

Anna Comas Valls

Francesc Costa

Manuel Cusachs i Corredor

Manuel Cuyàs i Gibert

Pep Duran

Josep M. Fàbregas

Josep Gomà Nasarre

Eduard Huertos

Joaquim Llovet

Esteve Mach

Jordi Maluquer i Bonet

Manuel Mira (epd)

Manuel Patricio

Albert Pera

Jaume Puig Terradas (Sant Vicenç de Montalt)

Oriol Quadrada

Ramon Salicrú

Pere Tió

Antoni Luis, Miquel À. Faidella, Isabel Llaquet (Associació Sant Lluc per l'Art, Mataró)

Manel Salicrú (epd)

Rafael Soler (epd)

Juliana Valls (epd)

Jaume Vellvehí.

- 1.- La comunicació es va presentar amb el títol "Cent pseudònims mataronins usats per periodistes, escriptors i artistes (ss. XIX-XXI)"